

פרו טוקול 11
מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ה', ו' באחד, תשל"ד
(28:2.74), שעה 10.00

ג כ ח ו

חברי הועדה:
י. קרגמן - יו"ר
ש. ארליך
י. כדר
פ. כרעם
ש. לורנץ
א. מלמד
ע. פיינרמן
ג. פת
ד. קורן
ח. קורפו
י. שערי

מוזמנים:
מר אשכנזי - משעם משרד האוצר
י. ברק - יועץ משפטי, משרד העבודה
א. גפני - הממונה על התקציבים, משרד האוצר
ב. חקלאי - מנכ"ל משרד העבודה
ד. כוכבי - מנהל שירות התעסוקה
ד. כפלאוי - הלשכה המשפטית, משרד העבודה
ג. לימור - האגף להכשרה מקצועית, משרד העבודה
ג. ניר
א. שובל
ד"ר רונן - משעם משרד החינוך
ש. אבשליון - " " "
י. פלוג - יועץ כלכלי לוועדה
י. קירשנר - מזכיר הועדה

פ. טרלו

רשמה:

- סדר היום:
1. חוק החיילים המשוחררים (הוראת שעה), תשל"ד-1973
2. אישור הרכב ועדות משנה

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. קרגמן:

תקנות בדבר תור בשליחה לעבודה והכשרה מקצועית

הנוסח המוגש הוא בהתייעצות עם שר העבודה.
ההשבה ברורה בחוק. התקנות הן על הפרוצדורה.

א. גפני:

י. ברק:
השופט הוא רק לעניינים כספיים. היות וכאן מבקשים
מסור משכר לימוד. החייל מגיש את השופט
ועל גביו נעשות כל הפעולות. אישור בית הספר שהוא לומד שם, אישור
החשבון לתשלום.

לכמה זמן הוא יהיה פטור מלשלם?

היו"ר י. קרגמן:

זה קבוע בחוק.

א. גפני:

האם עד כה פנו או לא פנו? יש חיילים שהשתחררו
לפני חודשיים או שלושה.

ע. פיינרמן:

כמה עלול הדבר הזה לעלות?

ג. פת:

ללשכות עצמן. היו מספר פניות. לגבי עצם
הנוהל וכיצד הוא פועל, השאלות שנשאלו היו
שכניות, קטנות ושוליות. היום ואתמול לא היו בעיות מיוחדות.

נ. לימור:

מצד שני, בימים הקודמים, כאשר העלינו את
ההצעה הזאת, קיבלנו תגובות ותגובות טובות מצד המוסדות אליהם העברנו
את השופט הזה, ורצינו לשמוע כיצד זה יפעל. נסינו למנוע טרבל, עד
כמה שאפשר, שאותו תלמיד יפלה את הכל בתוך המוסד שלו, כאשר ההתחשבות
הכספית היא בין המוסד ומשרד העבודה, נחשוך לתלמיד את בעיית ההתחשבות.
עד היום קיבלנו תגובות חיוביות.

ביקשתי אינפורמציה ממשרד העבודה. אם אינני
שועה, העריכו כי 3000 תלמידים ייהנו מזה

א. גפני:

במסגרות השונות.

יש מסגרות של הכשרה שונות. יש 3000 ואיננו
מצפים לגידול מיוחד. אבל אם ישתחררו חיילים
ויחליטו שבגלל החוק הם ירצו ללמוד, זה עלול להגדיל את המספר.

נ. לימור:

לגבי הכשרת מבוגרים, יש שני כיוונים.
מצד אחד מושכים את האנשים לענפי המתכת והאלקטרוניקה, ומצד שני יש
אנשים שמתחלקים לשלושים וכמה קורסים.

הפטור הזה הוא בערך ב-6 עד 7 מיליון ל"י.
זה אומדן.

א. גפני:

מה חייל כזה מקבל נוסף לשכר הלימוד?

ע. פיינרמן:

ג. לימור:
יש השתתפות בהוצאות דירה. ההלוואה היא עד אלפיים לירות. כל התנאים הם זהים לאלה שאינם חיילים, אלא שלחיילים נותנים פטור משכר לימוד. קיים אצלנו הסידור שקיים באוניברסיטאות, נותנים דמי קיום. המלגות זה כמעט נוסף לפטור.

כמה משלם אדם רגיל?

היו"ר י. קרנמן:

1050 ל"י שכר לימוד.

ג. לימור:

א. גפני:
לפי החוק יש 1050 בתור שכר לימוד. יש סעיף המאפשר לתת הטבות גם לא במסגרת החוק והנהגנו לטטודנטיים 400 ל"י לחודש דמי קיום על כל חודש שהוא שירת. הנהגנו את זה גם לגבי המוסדות להנדסאות ושכנאים.

כמה עולה הקורס?

ג. פת:

1050 ל"י. אם שכר הלימוד יעלה ל-1400, נכסה גם את זה.

ג. לימור:

הוא פטור במשך שנה משכר לימוד.

היו"ר י. קרנמן:

ד. קורן:
מהחוק נהנים אלה שרוצים לעשות בגרות וטטודנטיים בקורסים מקצועיים. לקודם קדם אקדמאי יש בחינות לטכניון וגם לאוניברסיטאות. יש חיילים שזו הבעיה שלהם. האם הם נהנים גם כאן?

כן, זה כלול.

א. גפני:

אנשים יודעים איך לפנות?

ד. קורן:

א. גפני:
היות וקיימים מקרי גבול, לאנשים לא ברור, זו אחת הסיבות שהקימו את הלשכות להכוונת החיילים. שם הם יקבלו את האינפורמציה. הלשכות יודעות שזה נכלל. אם יש מוסד שלא ברור לגביו אם הוא כלול, אז על כל דבר כזה נקבל החלטה.

ה צ ב ע ה

פה אחד הוחלט לאשר את התקנות.

תקנות בדבר תשלום שכר לימוד על ידי המדינה ועדיפות בקבלה ללימודים

ד"ר רונן. גם אלה דברים שנקבעו כחוק בסעיפים 6, 7, 8, 9. לגבי תעודת בגרות, יש כישוי ההוצאות של שכר הלימוד. במוסד על תיכוני ובמוסד להשכלה גבוהה בחו"ל גם כן מכסים את שכר הלימוד. יש עדיפות בקבלה ללימודים.

יש מוסדות שמכינים לבחינת בגרות. במוסדות אלה מקבל החייל המשוכר פטור למשך שלוש שנים משכר הלימוד. מחיר ההכנה לבחינה הוא 300 - 500 ל"י. יש ששן בחינות בגרות. מספר הנבחנים שהיה עד עכשיו הוא 12,000 בשנה. איננו יודעים כמה יירשמו לבחינות האלה, אבל אם נהניו שלוש שנים החל מעכשיו ועד 1.9.75, הם יוכלו להנות מפטור עבור לימודים לבחינות בגרות. דרך השיפול היא פנייה דרך המוסד. המוסד מעביר אלינו את השאלונים ומקבל את התשלום עבור שכר הלימוד עבור התלמיד שמתכוון לבחינת בגרות.

דבר שני זה מכללות על-תיכוניות. גם כן פרסמנו ואנחנו מוציאים כבר פחר חוברת הסברה לחייל על הזכויות שלו בחינוך לפי חוק החיילים המשוחררים באחת המוסדות המוכרים.

יש במוסדות העל-תיכוניים 25,000 תלמידים זה כולל הנדסאים וטכנאים ולימוד בסמינרים למורים ומוסדות אקדמאיים ובתי ספר לאחיות, ישיבות, בתי ספר לפקידות. יש רשת מגוונת מאד. התלמיד פטור משכר לימוד באחת מהשנים תשל"ד או תשל"ה. יש רשימה של פנייה להכרה במוסדות האלה. פרסמנו רשימה זמנית ראשונה. במידה ויש מוסדות נוספים, אנחנו גם פרסמנו בעתונות פנייה שיפנו אלינו כדי לקבל אישור לקבלת זכויות לפי חוק החיילים המשוחררים.

היה ויכוח. האוניברסיטאות רשמו את הסטודנטים והסטודנטים לפרטור משכר לימוד בשנת תשל"ד או תשל"ה. זה סעיף בעייתי. סעיף 9 קובע עדיפות לקבלה לאוניברסיטאות. הבעיה היתה אם זו עדיפות יחסית או מוחלטת. לשנת תשל"ד נסתיימה ההרשמה ברוב הפקולטות.

ד. קורן: אני חרד לאלה שאינם נמצאים בריכוזים צירוניים. למשל תלמיד בקריית שמונה או כנגב, האם יש במקום שלו מוסד שהוא מוכר? יכול להיות שהוא לא עונה על הקריטריונים לגבי נושא אחר. לא הייתי רוצה להוציא אותו בענין הזה. למשל, מוסד כמו שדה בוקר או תל-חי.

ד"ר רונן: תל-חי רשומה אצלנו. אם אין מוסד שמכשיר לבחינות בגרות בקריית שמונה, הוא יכול להתכונן ב"משלב" בכתב, וזה כלול.

ד. קורן: זה די רחב. אבל הזכויות האמיתיות של האיש בקריית שמונה הן פחותות. הוא צריך להתכונן בכתב. יש כאלה שבכתב אינם לומדים.

ג. פת:
 לגבי תלמיד שגמר בית ספר ומגיש בקשה
 לאוניברסיטה, האם תהיה איזו שהיא גמישות
 לגבי הציון או הממוצע נשאר אותו ממוצע שדורשת האוניברסיטה לגבי
 כל מקרה גורמלי אחר בעבר?

ד"ר רונן:
 ראשי האוניברסיטאות קבעו שהם ישקלו את
 הציון של החייל המשוחרר, וכאילו יעלו
 לו את הציון. אם באים שני סטודנטים שאחד מהם חייל משוחרר ואחד
 אזרח, וציוניהם שווים, יתקבל החייל. אם באים שני סטודנטים, חייל
 ואזרח, ולחייל יש ציון 8 ולאזרח 8,5, יש עדיפות לחייל, אבל נקבע
 טווח מסויים וזה השווה.

ג. פת:
 בסעיף 8(ד) של התקנות נאמר שחייל יכול לבקש
 דיון חוזר בבקשתו. בפני מי?

ד"ר רונן:
 הכוונה לאישור המוסדות העל-תיכוניים.

א. גפני:
 יש אפשרות לפנות לבית המשפט.

ג. פת:
 דיון חוזר, למשפט?

ד"ר רונן:
 הקמנו יחידה מיוחדת שמטפלת בנושא הזה.
 המוסד פונה אליהם ומקבל את האישור מהם.
 יש לנו גם הנחיות מה הוא צריך למלא. הקמנו ועדה פנימית של המשרד
 ובפניה הוא יכול לערער.

ג. פת:
 לגבי סעיף 10(ב), מדובר על מלוא תשלום
 שכר הלימוד במטבע זר? אם הוא למד בארה"ב
 והוא שילם 2500 דולר לשנת לימודים, שם זה מחולק לסטנדרטים. איך
 זה בנוי?

ד"ר רונן:
 סטודנט שלומד בחו"ל מקבל שני דברים.
 מהיחידה במשרד החינוך הוא מקבל אישור להעביר
 מטבע זר כתשלום בלידות ישראליות. הוא בעצמו מעביר לחו"ל. סטודנט
 שלומד בחו"ל יקבל עבור לימודיו בחו"ל לא יותר מאשר שכר הלימוד בישראל.
 זה חל לגבי אותה שנה בה שירת, פי הוא הפסיד לימודים וזמן.

ג. פת:
 את הסטודנט הישראלי אנחנו מפצים בשנת
 הלימודים הבאה, וסטודנט ישראלי שלומד
 בחו"ל, אנחנו מפצים על זה שהוא שילם ולא למד?

א. גפני:
 לסטודנט ישראלי שלומד בארץ זה פיצוי על
 התקופה שבה הוא שירת. יש פה אלמנט של עידוד
 לכניסה ללימודים. בעוד שלגבי חו"ל, רוצים לפצות אותו במשהו על
 זה שהפסיק את לימודיו. זה לא חל על מי ששירת בארץ ונוסע ללמוד
 בשנה הבאה לחו"ל. הכוונה היא למי שלמד בחו"ל ושילם שכר לימוד
 והפסיק את הלימודים ובא ארצה. פרט לסיפורים בקשר להוצאות הנסיעה,
 יוחזר לו שכר הלימוד עד גובה שכר הלימוד בארץ. וזה בשנה בה שירת בלבד.

זה לא בא על מנת לעודד אנשים לצאת לחו"ל
אלא לפצות אותם על הפסדים שנגרמו להם.

היו"ר י. קרומן:
נשאלת השאלה, אם מי שהוא צריך היה ללמוד
רפואה ובארץ לא היה לו מקום, והוא רצה
לנסוע לחו"ל ועיכבו אותו?

א. גפני:
הוא יקבל. מדובר בשנת הלימודים הזאת ולא
בשנת הלימודים הבאה.

מר קירשנר:
אין שוויון?

א. גפני:
בפירוש לא. לפי החוק אין שוויון.

ד"ר רובין:
לפי פניית שר החינוך והתרבות, קלסו
האוניברסיטאות סטודנטים שחזרו מחו"ל
לפקולטות שבהם היה מספר המקומות מוגבל. הם קלסו מאות סטודנטים
בשנה זו.

ש. אבשליון:
לפי האינפורמציה שקיבלתי, שוחזרו 200
סטודנטים שחזרו. המס"ל כל יסלח ע"י
הנספחים הצבאיים הודעה שהם זכאים לשכר לימוד.

ג. פת:
אם אתה נותן פיצוי על מה שהפסיד, מגיע
לו רק שמטטר אחד.

א. גפני:
שנה שלמה. יש מקומות שזה מתחלק לסטודנטים
ויש מקומות שלא. בשנה הבאה הוא לא יקבל
ואילו חייל שהשתחרר ולא היה סטודנט ופתקבל ב-תשל"ד, כן יקבל.
זה תמריץ לחייל סטודנט שנלחם בארץ.

ה ו ח ל ט

פה אחד לאשר את התקנות.

תקנות בדבר מתן מענקים מילווה וערבויות לצרכי שיקום מקור פרנסה
של עובד עצמאי

א. גפני:
אני רוצה להטביר כמה דברים שאולי אינם
ברורים מהנוסח.

הנושא הזה הוא אחד מהמטובכים. נקבע
סעיף והוא נכנס לפרטי הסיוע שיינתן. הסעיף בחוק קובע רק
שיינתן סיוע ע"י מענקים, הלוואות או ערבויות.

אחת ההתלבשויות הקשות שהיו בממשלה שקיימה על זה בירורים מאד רבים, היא הדילמה שמצד אחד קיים רצון לסייע לעובדים העצמאיים שיש להניח שסבלו בזק כספי יותר מאשר השכיר שקיבל את הפיזוי מקרן ההשוואה, ומצד שני החשש מפני תהליך ביורוקרטי ששכרו יצא בהפסדו. לכן, תוך תקופת הביורורים נעשו נסיונות, שלא במסגרת החוק, לסייע דווח שהוקמה קרן משותפת לבטיח לאומי ולבנקים ולאוצר, שהעניקה הלוואות לחיילים המגוייסיים תוך גיוסם, בטכומים עד 10,000 ל"י לצורך מתן אפשרות קיום. אני יודע על בעיות שהיו שביב הקרן, על טעוניהם שהיו שיש ביורוקרטיה, אבל ההוכחה השובה ביותר למה שקורה - למרות הביורוקרטיה - היא שהקרן הזאת הוקמה בהיקף של 10 מיליון ל"י, היא מגיעה ל-60 מיליון ל"י. הוקצבו 45 מיליון שולמו לקרוב ל-45 מיליון ל"י לאלפי עצמאיים. לפני שבוע היו 6000 אבל עכשיו יש יותר אנשים שקיבלו הלוואות. נכון שהיו טענות כי היו אי בהירויות בדבריהם מסוימים. מרבית הטענות נבעו מאותה סיבה שבנושא הזה דרושה - לצורך קבלת ההלוואה - בדיקה של הנזק או ההוצאות שהיו לאנשים.

אנחנו מעריכים שהיו כ-20 - 30 אלף עצמאיים מגוייסיים. בדיקה אינדיבידואלית של כל אחד, אם הכדיקה היא רצינית, דורשת מנגנון עצום. השניים הודיעו שהם אינם מוכנים לקבל על עצמם בדיקה כזאת שזו תהיה התמוטטות של המערכת. הבעיה מסובכת, לכן התמשך העניין של התקנה עד עכשיו כאשר פעלה הקרן שכבר חילקה 45 מיליון ל"י הלוואות. בנושא לא נשאר פתוח באויר. המחשבה הראשונה היתה שיפול בחיילים.

משרד החקלאות, משרד המסחר והתעשייה, כל אחד עם הקליינטורה שלו. יש קטגוריה גדולה של עובדים עצמאיים שאין להם משרד קונקרטי שהוא "אבא" שלהם. למשל, אדריכלים, עורכי-דין כל הקבוצה של המקצועות החפשיים. לכל אלה אין שיפול במשרד מסויים. המחשבה היתה, לשפל בקבוצה הזאת במשרדים הנוגעים בדבר, כל אחד בקבוצה שהוע עושה בה. מתברר שהתלונות על ביורוקרטיה היו מוזדקות ואי אפשר לעמוד בזה. לכן הפתרון המוצע כאן הוא בהתאם לטעיף בחוק. אנחנו נכיר בזה שבעצם לכל עובד עצמאי שהיה מגוייט, ועובד עצמאי מוגדר - או שהוא עובד בעצמו או שיש לו עד 10 עובדים - מעבר ל-75 יום, נגדמו בעיות, נזקים והפסדים. כתוצאה מזה שלא יכול לשפל בעניינו, עברו לקוחות לאחריים. לכן היה הפסד קליינטורה, הפסד בהוצאות שהיה צריך לשלם לעובדים. מוצע כאן ללכת כשיטה כללית, עם עקרון כללי ואחיד, לפזות את כולם למרות שיש הבדלים בסוג הנזקים. הפיזוי יהיה ע"י מתן הלוואות בתנאים נוקיים למימון במשך שנים. העצמאי הבודד יכול לפדות את ההלוואה ע"י המענק שהוא יקבל. ההלוואה היא כ-11%. נוסף לזה, אם יש מקרים חמורים משמעותיים במיוחד, כמו למשל, חקלאי שהמשק שלו ניזוק או חלק ממנו, ישופל בהם במסגרת המשרד בשיפולים הרגילים. יש תקציבי פיתוח. בתקציב הפיתוח הוא ישפול ויברר ויבדוק בפרוצדורה הרגילה. אם יתעוררו בעיות חמורות, הן תיפתרנה במסגרת המשרדים השונים. זה הוצע לאחר בירורים מאד נוקבים שערכנו בממשלה בנושא. זה מה שמציע שר האוצר על דעת חבריו השניים.

היו"ר י. קרגמן: יש כמה דברים שלא נראים לי.

אני חושב ששוב שלא תהיינה בדיקות אינדיבידואליות. זה לא ניתן. אני בעד זה שזה יהיה שווה לכל העצמאיים. אני מקבל את זה. מה שאינני מקבל, שהמענק יהיה חלק שאפשר יהיה לפדות. במקום הלוואה. הוא מקבל מענק

אפשר גם לתת הלוואה ומענק, אבל זה לא יכול להיות בסכומים מוגזמים. אני מציע שהמענק יהיה אלף ל"י. אני לוקח בחשבון שכר זירה, זה מכוסה ל-4 חודשים.

דבר שני, הלוואה, אם מדובר על 4% כשהוא צריך לשלם בבנק 20%, הרי זו הקלה גדולה. ההלוואה צריכה להיות בין 5000 עד 15,000 ל"י, באותם 11% בלי הצמדה. פה אני מתקשה לקבוע את עמדותי, מי יקבל 15 אלף ומי 5000. אפשר יהיה לברר את זה. המענק הוא נוסף להלוואה.

אני מציע את הדברים האלה כתיקון למה שהוצע לנו עכשיו.

ש. ארליך:

השחנות שוחנות לאט והאנשים נשחקים ונהרסים. הבעיה איננה רק הפרנסה שלו או הפועל שהוא מחזיק, אלא גם שיקום העסק. הפסד הקונים איננו רק בחודשים שהוא היה מגוייס, שיקום העסק יכול לקחת שנה. סיפר לי חבר הועדה הציבורית שמגיעים מכתבים קורעי לב מחיילים שהשתחררו, עצמאיים, שמחזיקים 2 - 5 עובדים. הסיכום של האיש היה: האם עלי לפנות לשולמית אלונני ואז תבוא העזרה?

יש שלושה גורמים. ההצטרף שהוא הצהיר פחות למס הכנסה; האלמנט של עובדות ושיקום הנזק. המדינה צריכה לגלות פה הבנה, לתת לו מה שמגיע. אני לא יודע מיהו עצמאי, זה שעובדים אצלו עד 10 אנשים? ואם עובדים אצלו 12 אנשים? אם זו חברה משפחתית מבחינה חוקית אבל זה בעצם בית מלאכה שעובדים בו ששה פועלים, הרי למעשה הוא עצמאי ואיננו חברה. אני מכיר הרבה אנשים בתל-אביב שמעסיקים ארבעה עובדים והם רשומים כחברה.

אני תומך בהצעת היו"ר שצריך לתת מענק לחוד והלוואה לחוד. אני מציע שזה יחול על אנשים שיש להם עד 15 עובדים.

אני מציע לתת הלוואה, אם יש לו עובד אחד הוא יקבל 5000 ל"י, ועוד 2000 ל"י עבור כל עובד נוסף. לדעתי זה יכול לתת פתרון. אני שמ את הדגש על שפול מזורז, לא לסחוב את האנשים, כי כל יום נוסף גורם להרס.

ג. פת:

אם יש צורך בהמחשה ציורית של ההר שהוליד עכבר, זו ההצעה. היה משהו במדינה שעלול לגרום להתמוטטות של עשרות אלפי מפעלים, שלא לדבר על האנשים. האנשים הלכו לאיבוד. אם הם יפשו את הרגל, מה יהיה על המדינה? אנחנו רוצים להחזיר את המפעלים למסגרת המשק. תראו מה אנחנו נותנים. לטוודנשים שלא הפסידו פרוטה בגלל הגיוס, אנחנו נותנים מענק של 1200 ל"י והלוואה.

א. גפני:

הוקמו קרנות ללא קשר עם גיוס. העצמאיים מקבלים הלוואות בריבית של 11%, בערכות מלאה של המדינה. על העצמאי רק לתת ערב אחד וערכות עצמית.

ג. פת:
 לטוודנט נותנים 1200 ל"י ומשלמים לו שכר לימוד בגובה של 1050 ל"י. מול זה, לעצמאי נותנים 500 ל"י. אתמול אישרנו השבות למובילים לפי שיש 8 משאיות, נותנים מענק של 1200 ל"י לחודש והלוואה של 1200 ל"י לחודש. נוסף לזה, בעל החברה מקבל מ"מל"ח" ומהצבא עבור שימוש בכלי הרכב שלו. איזה חוסר פרופורציה! עיני לא צרה בבעלי המשאיות ובסטודנטים, אני רק מדבר על חוסר הפרופורציה.

היו"ר י. קרגמן: שם עושים בדיקה, פה לא עושים בדיקה.

ג. פת:
 הבדיקה לא שווה כסף. זה עניין של המשרד. אני מעדיף שתהיה בדיקה. יבוא בעל המלאכה ויגיד: שילמתי 1500 ל"י שכר דירה,

היו"ר י. קרגמן: גם השכירים יבואו שהפסידו שעות נוספות, פרמיות וכו'.

ג. פת:
 אינני אומר שהשכיר לא הפסיד. יבוא בעל בית המלאכה ויגיד, היו לי עובדים שיטבו אצלי ולא יכלו לעבוד. מה זה 500 ל"י מענק? חלק מהם נמצאים באיזורי הפיתוח או באיזורים שבמילא ההלוואה היא ב-11%. אז נותנים לו עוד הלוואה באותה ריבית? אני מציע שיתנו להם את סכום ההוצאות בפועל ויתנו להם מענק. אם המפעל עבד, אפשר להוריד 30% או 50%. בעלי בתי המלאכה פנו אלינו ואמרו כמה היו ההפסדים שלהם, אינני מוכן לקבל את המספרים שלהם, אבל יש חוסר פרופורציה בין מה שמובנים לעשות לבין מה שצריך לעשות.

אני מציע הלוואה בגובה של 25,000 ל"י כתקרה, והמענק יהיה צמוד להוצאות בפועל. לענין העובדים אני מסכים עם ההצעה של חה"כ ארליך. אני רק רוצה להציע תיקון, אם מפעל לא עבד בכלל - ויש מקרים כאלה - והיו שני עובדים לא מגוייסיים, וצריך היה לשלם להם את שכר העבודה, אני מציע שיינתן לו מענק של 50% משכר העבודה של העובדים שלא עבדו. אני גם רוצה להציע שהנושא הזה של 23 חודשים יהיה גמיש. יתכן שהאדם נקרא שוב למילואים. במידה והאדם הזה צריך לתת בטחונות, שיאפשרו לו לתת מלווה מעסיקים.

ע. פינרמן:
 כמי שנפגש עם עצמאיים בסקטור מסויים ויודע כמה נפגעו במלחמה הזאת, אני מציע להזהר מגב כקנה מידה למענקים, אם היתה או לא היתה פעילות של עסק עצמאי בזמן היות האדם מגוייס. הייתי עד לכל מני מקרים. היו משקים בהם נעשה מאמץ עליון ע"י המשפחה וע"י החברה שהוא ח"י בה, לקיים את העסק ולהביא לכך שהנזק יהיה קטן יותר. ראיתי מקרים רבים שלא היו מוכנים לעשות מאמץ והיה נוח יותר לסגור את העסק מתוך הנחה שאפשר יהיה לקבל השבות. אסור שהמערכת שתיקבע על-ידינו תהווה תמריץ שלילי ותגרום לכך שעצמאיים לא ירתמו את כל הכוחות שהם יכולים לרתום להפעלת העסק או של המשק או בית המלאכה בתקופה שהם מגוייסיים. ראיתי תופעות משני הקצוות של הנושא הזה.

אם נקבל כקנה מידה מה שבציע זה"כ פת , זה יעודד תמריץ שלילי . מצאתי לנחוץ להעיר את הדבר שיש לו חשיבות עצומה במערכת תמריצים , או מניעת תופעות שהתקנות האלה יכלו לתת .

דבר שני , יש היפגעות שונה לחלוטין בין עצמאיים שונים בתוך אותו קטגוריה ובין הסקטורים השונים . לדוגמא , אין להשוות משק של בעלי חיים שצריך להפשיך ולקיים אותו , למשק של פרחים , שם אם חסרות הידית העובדות , ואין בעיה של עוף שימות , גם היכולת לקיים אותו אינה אותה יכולת . יש מידות שונות של הפגעות . אם אפשר את כולם לקבול בקדרה אחת . מצד שני , אני מודע לחשיבות של בירור כל נושא כזה . אני יודע שנפגעו לא מעט אנשים במסגרת ההקצבה שהיתה בביטוח הלאומי , במסגרת עבודתן של הועדות המחוזיות ונסיון לרדת לרשימי הבעיה . לפדתי לדעת עד כמה הם לא הצליחו . ולא מפני שהאנשים שיטבו שם לא היו מוכשרים , אלא מפני שהדבר קשה ביותר למנגנון שלא קשור כל השנה עם העסק . ראיתי מקרים שלפי הבדיקה היה צריך לתת 10,000 ולא נתנו כלום , והיה גם ההפך . מזה מסקנה שהרצון לתת סכום אחד כדי להמנע מקשיים ביורוקרטיים . זה לא יכול להיות שוב לגבי חלק מן העצמאיים . אני מקבל את הגישה שצריכה להיות רצפה אחידה לכולם , אבל אם אפשר שלא תהיה אפשרות , לאחר בדיקה עניינית , במקום שצריך לעזור יותר , לעזור יותר . אם אקח לדוגמא את התחום של החקלאות , אני יודע שיש ביכולתו של משרד החקלאות עם המשרדים האיזוריים ועם המנגנון שלו , לבדוק במידה פחות או יותר סבירה , פניות או בקשות מצד בעלי המשקים החקלאיים העצמאיים , הן במושבנים והן במושבות . יש אתם קשר . רוב הרשת החקלאית מכוסה בפיקוח של הדרכה ע"י משרד החקלאות , ויש אפשרות לקבוע את מידת הנזק ואת מידת הצורך לעזור בהתחשב במאמץ שעשה בשביל המשק . אינני יודע את המצב במשרד המסחר והתעשייה . שם הקשר פחות הדוק . אבל גם שם קיימת אפשרות לבדוק .

לפיכך צריך שתהיה רצפה של 5000 ל"י וגם עד 20,000 ל"י שיינתן בהלוואות לעצמאיים . 5000 ללא בדיקה , ומעל ל-5000 לפי בדיקה מסוימת של המשרד הנוגע בדבר .

אני מציע שתי הצעות בנושא זה .

אחת , אני לא יודע אם זה לא מעורר קושי , כי ההגדרה מכוסה עד 10 עובדים . יתכן שזה דורש שינוי בחוק הכיטוח הלאומי . אבל אני הייתי מציע להגדיל את מספר העובדים עד 15 במקום 10 , כי יש בעלי מלאכה קצת גדולים יותר , שמחזיקים 12 או 13 עובדים , והם אולי אפילו סבלו יותר כי בהעדרם היה צריך להחזיק את המפעל וההוצאות הכלליות של בית המלאכה היו יותר גבוהות . את הסכום לכל עובד לקבוע עד 1500 ל"י , ונגיע שוב ל-20,000 ל"י . יש גם מקרים מיוחדים קשים מאד שלא ייכנסו למסגרת של 20,000 ל"י . בצדק אמר גפני שהמשרדים הנוגעים בדבר צריכים לעסוק בזה . אנחנו יודעים את המסגרת התקציבית של המשרדים , ואם לא יוקצב , במסגרת הצעת החוק הזאת , סכום מסוים , כפי שתמצאו לנחוץ לפתרון הבעיות המיוחדות , זה לא יסתדר במסגרת התקציבית הרגילה של המשרד . לכן אני מציע שתהיה תקנה , שבמקרים מסוימים , לפי פסיקת המשרד , ניתנת אפשרות להגדלת ההלוואה ולמשרדים יוקצב סכום מסוים לצורך זה .

ח. קורפן :

אני מצטער על החוק הזה . אני חושב שזה יעלה למדינה הרבה מאד כסף ולא מצא נשכרים . כדי להכליל פה הרבה מאד השבות , הכניסו תחומים שאין להם קשר עם המלחמה . אני הייתי מעדיף אם חוק כזה היה נחקק בצורה רצינית . לא היו מכניסים את הנושא של הלימודים , אלא את האפשרות לשקם את האנשים שנפגעו כתוצאה מן המלחמה , והיינו עושים זאת בסכום כולל קטן יותר ובצורה יותר יעילה ורצינית . אנחנו היו מתפשטים

מה שאמרו ביחס לסכומים, זה נכון. צריך להגדיל את התקרה ל-20,000 - 25,000 ל"י. כאשר מכינים חוק לא ביטודיות, צריך לשלם את המחיר. לא יתכן לעשות הכללה, שכל עצמאי יכול לקבל 5000 ל"י. יש אדם שלא הפסיד 5000 ל"י ויש אדם שזה לא מפצה אותו במאומה. לכן אני בעד הגדלת התקרה ל-25,000 ל"י. הקריטריון יכול להיות מספר העובדים במקום.

בתקנה יש ערבות האיש והחוק קבע ערבויות המדינה.

א. גפני : לא תהיה בעיה של ערבויות כי זה יהיה בתקציב.

ח. קורפו : הערבויות יכולות לתקן במקצת את העניין של התקרה. אם אדם מקבל אפשרות ללוות, יתכן שאפשר לפתור את הבעיה.

את ההגדרה צריך להפריד ולא להצמיד כמו בביטוח הלאומי. אינני מודאג ביחס לאלה הרשומים כתאגידיים. גם בעלי מלאכה רשומים כתאגידיים לצורך מס הכנסה. אדם עובד עם 3 - 4 אנשים לא יקבל שום דבר, כי הוא לא נופל בהגדרה זו.

י. בזר : אני הופתעתי ע"י ההצעה הזאת. קל להציע חוק לפני הכתירות ואחר-כך להעביר את החבילה לאוצר שידאג שזה יעלה פחות עד כמה שאפשר. אני לא רואה יסוד לעשות זאת לפי מספר העובדים. החוק לא מבדיל, ואתה לא תבדיל בתקנות. צריך להתייעץ עם היועץ המשפטי בעניין זה.

חברה - מה שקוראים "משפחתית", לפי פקודת מס הכנסה, פקיד השומה יכול להודיע שהוא משיל מס על חברה זו כמו על שותפות. אבל כאשר אומרים שזה עניין של עזרה לאדם עצמאי למעשה, אז אומרים לו: לא, זאת חברה. זה לא יכול להיות. אם מבחינת מס הכנסה הוא עצמאי, זו שותפות בינו ובין אשתו, אז גם מבחינה זו הוא מוכרח להיות עצמאי.

אני בעד זה שהפרוצדורה תהיה עד כמה שאפשר פשוטה. כאן ההבדלים גדולים מדי. כבר דובר כאן על העניין של הפשאיות. במשטר מסודר הבעיה לא היתה כל כך חמורה. אפשר לראות איך באנגליה בזמן המלחמה תכננו מלכתחילה כוח אבודה לצבא וכוח עבודה למשק. כל אחד קיבל את שלו. אזלנו כל הגיוס היה פתאומי. הוחלט שהמלחמה תימשך ששה ימים ותהיה ביוני... לפי זה הכינו את הגיוס. צעירים לא גויסו ובעלי מלאכה בגיל 40 - 45 גויסו, והעסק שלהם נסגר. מזה צריך להסיק מסקנות.

מה שמציע גפני הוא טוב לאוצר ולא לציבור ולחוק.

היינו בסיוורים בחזיתות. אחת השאלות עליהן לא היתה לנו תשובה, היתה: בעל מלאכה פנה ואמר שיש לו בית מלאכה והוא סגור, ובאותו רחוב יש בית מלאכה שהוא פתוח. כל הלקוחות שלו עברו לשם. האם יחזרו אלי? שאל אותו איש. מר קרגמן אמר לו: יחזרו. הלואי שיחזרו. אנחנו צריכים לפתור בעיה. אני רוצה להתייעץ עם הסייעה. אני מבקש שלא נצביע היום.

היו"ר י. קרגמן : ההצעה היתה לפניך לפני שבוע.

28.2.74

י. בדר:
 אני מתקשה להציע הצעות קונקרטיות. שמעתי את ההצעות של חה"כ פיינרמן. הוא דואג לציבור מסויים ודורש הקצבות למשרד החקלאות. האוצר במצב קשה. כל זה הובטח לפני הבחירות, עכשיו מוכרחים לתת, ורואים איפה אפשר לחתוך. זו הגישה.

יש הבדל גדול בין מענק לבין הלוואה. רק במדינה שלנו ההלוואה היא בעיה. זה לא בריא. לא יתכן שאדם החוזר מן הצבא לא יוכל ללכת לבנק ולבקש הלוואה ל-10 שנים. זה המצב בארץ. בארה"ב דואגים לחייל המשוחרר. אצלנו אין אפשרות לדאוג לו כמו בארה"ב, ואינני משווה.

מ. ברעם:
 אני מסכים שניתן לחיילים המשוחררים כמו באמריקה. שם חייל משתחרר אחרי ארבע שנים של שירות בוייטנאם. כדאי לבחון את זה פעם.

י. בדר:
 אני מסכים שנבחן את זה. במענק אני מבין שיש גבול. אבל באשראי? יש לנו מציאות בארץ שבנק לחקלאות נותן ב-3%, ובבנקים אחרים לותנים ב-3% לחודש. אני אשמ?

אני מבקש שבוע שבועיים להתייעצות.

היו"ר י. קרגמן: זה פוגע בעצמאיים ולא באוצר.

י. בדר:
 מציע לשמוע את בעלי בתי העסק ואת נציג משרד המסחר והתעשייה. האם רק האוצר מייצג אותם?

ד. קורן:
 אני מצטער שחה"כ בדר דיבר על אינפלציה וכל הדברים האחרים. זה מתאים לנאום התקציב בכנסת, אבל פה בועדה אנחנו דנים לגופו של עניין. אני מוחה על זה.

אין לי ספק שההצעה הזאת איננה פותרת את כל הבעיות. יש מקרים שצריך תקרה כזאת או אחרת. אבל זו דרך לעצמאיים. מה שחשוב הוא, שכשם שיש מסלול ברור ומוגדר לשכירים, צריך להיות מסלול ברור ומוגדר לעצמאיים. דיבר על זה חה"כ פיינרמן, שיש כאלה שעזרו להם ויש כאלה שלא עזרו להם. אם רוצים לשפל בכל מקרה, צריך מנגנון עצום. אנחנו יכולים לאשר מי זכאי, והוא יכול ויקח. יקח מענק, יקבל הלוואה, יתן ערבויות מתאימות, וזהו. אם מי שהוא נהרס בצורה יותר חמורה, יש מקום, במקרים המתאימים, לשפל בזה. זה לא במסגרת החוק הזה. החוק עונה לכך שחיילים שבאו מהחזית והיו בתנאים שווים, לשכירים יש פתרון ולעצמאיים אין.

היו"ר י. קרגמן: גם השכירים הפסידו הרבה כסף.

ד. קורן:
 יש פתרון אחיד. אינני בודק בציציות. מי שהיה בצבא כך וכך חודשים, יקבל.

יש כאלה שלא יפנו, ויש כאלה שיתקשו להסביר למה הם פונים. יש כאלה שהמסק שלהם נהרס ויש כאלה שלא נהרס. המשרדים הגוגעים בזכר יבדקו. גם לקיבוץ היה הפסד די גדול. אומרים לו: לך, תשכנע, תוכיח. לא הורידו את עלי הבננות, לא עסקו בקטיף והפרי נשך כי היתה רוח נוראה, ולא היה מי שיריב את הפרי. היו נזקים שאינם ניתנים לתיקון. בסוף השנה, זה ייראה במאזן. לצבא הלך כוח העבודה המעולה ביותר, מרכזי הענפים. ואלה אינם בתמונה כאן. אני אומר: למה זה יגרע חלקם? כל אחד יכול לקבל 5000 ל"י, יקבלו גם הם. אם יש משק שנהרס באופן בולט, זה נושא למשרד החקלאות. אבל אני לא מבחין בין בני אדם שהיו באפריקה או ברמת הגולן והמסק שלהם נפגע קשות. בקיבוצים היתה עזרה הדדית. אבל זה אינו אומר שהם לא נפגעו. לא צריך שיקופחו.

אני בכל זאת חושב, נוסף למה שמוגדר בחוק, גם משרד המסחר והתעשייה וגם משרד החקלאות, ואולי גם משרד האוצר מי שמטפל בנושא, ידוואה שיש מקרה חריג, צריך לשפל בו. לא כולם מקרים חריגים. אין מנגנון שיכסה את הכל.

א. מלמד: פה מדובר על עובד עצמאי. גם אני חבר משק. אסור לעבור את הגבול. הבעיה היא שיקום העצמאיים הקטנים. יש בעלי מפעלים חרשתיים גדולים ששבלו, המאזנים השנה יראו אולי הפסדים ואולי רווחים קטנים. זאת מלחמה. כל איש שבל. פה מדובר על האדם הקטן, לכן לא צריך להכניס דברים אחרים. לא מדובר בקיבוצים ולא במשקים שיתופיים או במפעלים גדולים.

אני רוצה לעמוד על העניין של הגדרת עובד עצמאי לפי הביטוח הלאומי. זה לא ילך כאן. אם ניגשים לעניין הזה ואומרים: עד 10 עובדים, זה לא הוגן. אני מכיר מפעלים עם 10 עובדים שלא רשומים כגוף משפטי. פה צריך להיות תיקון. יתכן שצריך לתקן את החוק העיקרי. הבעיה מאד רגישה. נשמעו פה דעות, שמושב היה לא לשפל בבעיות אחרות כמו שיכון. אבל כמדובר כאן על השיכון, אמרו החבריים שבעיית השיכון היא החשובה ביותר. כולם צריכים לקבל, גם השטודנטים וגם האחרים. אפשר להציע להעלות את התקרה, אבל עלינו לדעת במה זה משתכח מבחינת התקציב. לכן הייתי מייצג קצת להוריד את הסוון. נלך לפי האפשרויות.

לא ברור לי כיצד יטופל בענייני העצמאיים שאין להם אל מי לפנות. נביח שעורך-דין צעיר היה בעל משרד וקליינטורה. הוא סגר את המשרד וקליינטים באו אל משרדים אחרים, ותיקים יותר, וראו את ההבדל בטיפול של יועץ משפטי ותיק או צעיר. הם מוכנים לשלם את הפרש, ולא לחזור אל עורך-הדין הצעיר. לכן עורך-הדין הצעיר יצטרך להתחיל מחדש לבנות את משרדו. מדינת ישראל לא יכולה לפצות אותו על כך, היא יכולה לתת לו מינימום כדי להתחיל. אותו הדבר בקשר ליועצים כלכליים ואחרים.

הבעיה היא איך להמנע מבירור קרטיה. פה צריכה להיות אונקיפורמיה מקסימלית. שטנדרטיזציה מקסימלית. מוטב לתת מינימום בזמן קצר, כדי שהבצוע יהיה קצר ככל האפשר ולא מסובך.

האם יש נתונים על היקף העניין?

י. שערי:

דובר על 20,000.

היו"ר י. קרגמן:

א. גפני:
 זה 200 מיליון ל"י. בערך 10,000 ממוצע ל-20,000 איש. יש גם הערכות שמגיעות ל-30,000 זכאים. אין נתונים מדויקים. הרבה שינויים בהגדרות ישנו את הדברים. אבל אפשר לקחת את המספר הזה כבסיס.

י. שערי:
 הבעיה חמורה אבל ברור שאי אפשר לתת לכל אחד מה שהפסיד. לא תמיד אפשר להעריך את זה. יש לקחת בחשבון שגם שכירים הפסידו, אם כי השיעור אצל שכירים היא הרבה יותר קלה. אין ספק שהבעיה של העצמאיים יותר חמורה מאשר זו של השכירים. השכיר הפסיד אמנם, אבל הוא חוזר למקום העבודה השמור לו; בעוד שלעצמאי לפעמים אין לאן לחזור, הכל נהרס, וגם אם הוא חוזר, זה לא אותו דבר.

אני רוצה לחזור על דברים שהעליתי במליאה. אני חושב שבניגוד לכמה דברים שנאמרו כאן, לי נראה שאי אפשר לעשות סטנדרטיזציה. צריכה להיות קרן לנפגעים שתעניק לפי בדיקה ולא תיתן כאופן סטנדרטי לכל אחד. אני יודע שזה יותר מסובך, אבל המאשריה היא כזאת. כשאתה רוצה לפצות שכיר, אתה יכול יותר בקלות להנהיג סטנדרטים.

אני מקבל את המינימום של 5000 ל"י לנפגע אבל שתהיה קרן לנפגעים שתיתן הלוואות אפילו עד 25,000 ל"י על פי מצאי ועדה שתהיה מורכבת מנציג משרד הבטחון, המשרד הנוגע בדבר וארגון ציבורי שמייצג את הסוג הזה של העצמאי. אני יודע שזה מסובך, אבל לא נראה לי ששישה קלה תענה לענין, היא תביא לכך שיקבלו כספים אנשים שלא נפגעו, וכאלה שנפגעו באופן רציני יקבלו מעט מאוד. לכן אני מציע לבחון את האפשרות הזאת.

צריך להכניס לפטגרת הזאת תאגידים עד לגבולות של מספר עובדים.

אין אפשרות לפצות על הכל. לא כל דבר ניתן למדידה והוכחה. אבל במקרה זה הסטנדרטיזציה לא תענה על הענין. אני מוכן להיות גמיש אם צריך אלף ל"י או אלפיים ל"י להוסיף על כל עובד. לא תמיד העובד קובע. יכול להיות עורך דין שאין לו הרבה שכירים, אבל הוא הפסיד לקוחות, וזה הרבה יותר רציני. לכן מוכרחה לעשות בדיקה. אני מציע תקרה של 25,000 ל"י.

ש. לורנץ:
 זה אחד הדיונים הקשים ביותר. המלחמה גורמת עיוותים ואי צדק כלכלי, ולהחזיר את זה באופן אנדיבידואלי לכל אחד - נדמה לי שאין חכמה בעולם שיכולה לעשות זאת. אנחנו מעלים רעיונות.

ברור שצריכה להיות סטנדרטיזציה. צריכה להיות רצפה וגג. כמה הרצפה וכמה הגג - צריך להחליט.

המדובר בשיקום העצמאיים. אם הוא מקבל הלוואה ב-11% ריבית, גם אם הוא לא צריך את הכסף לעסק שלו, הוא יכול ע"י הכסף להרויח ולשקם את עצמו.

לא מוכרח הכל להיות על חשבון המדינה. למה לא תהיה פנייה לבנקים? הם הרויחו יפה. סוף סוף אלה הלקוחות שלהם. אולי אפשר לחייב אותם לתת הלוואה עד סכום מסויים כריבית נמוכה? 15% - 16%, הבנק לא מפסיד, וכל בנק יכול להרשות לעצמו את הלוקטוס הזה. אם נותנים לעצמאיים, נוסף לתקרה, עוד

20,000 - 30,000 ל"י ב-15%, זה יעזור לו. יש עצמאיים שהפסידו את הכל. למשל, גידול פרחים. אם גוייסו 2 - 3 אנשים, הם הקיפו כספם בשתילים, ואחר-כך לא שפלו בזה, הם הפסידו את הכל. אין אפשר להעלות את התקרה עד 100,000 ל"י, לא נוכל לעמוד בזה. אבל אם יש מקרה יוצא מן הכלל, של הפסד מוחלט, זה אפשר לבדוק, ומוכרחים לבוא לקראתו.

אולי תהיה ועדת משנה של ועדת השרים לעניני כלכלה, או ועדה דומה, שתשמש כתובת למקרים יוצאים מן הכלל, במקום שהיה הפסד מוחלט.

פ. ברעם:

אני חושב שיש חילוקי דעות לגבי כוונות החוק. יכול להיות שצריך להנהיג ביטוח בפני נזקי מלחמה. פה כתוב בפירוש: תקנות בדבר מתן מענקים מילווה וערבויות לצרכי שיקום מקור פרנסה של עובד עצמאי. אין לזה קשר עם ההפסדים שלו. אם נלך בדרך זו, גם הקבלנים יבואו ויגידו שעבודת הבנייה הושבתה, כל יום הפסדנו עשרות אלפי לירות, הפצו אותנו. יכול לבוא ציבור המשתכנים ולומר שכתוצאה מן המלחמה הם יחכו עוד כמה חודשים עד לשיום הדירות, והם שבלו, והם מבקשים פיצוי. אין לדבר סוף. במלחמה יש גם אבדן הנפש והגוף, יש חיילים שנפגעו במלחמה. האם יש פיצוי לשפחות על כך? ההנחה היא שבמלחמה נפגעים כולם, מי פחות ומי יותר. לכן אני חושב שאנחנו ניגשים לענין בצורה לא נכונה. בעלי המלאכה הפסידו 200 מיליון? הקבלנים יכולים להגיד שהפסידו 2 מיליארד. פה הציעו לשלם ל-20,000 משפחות ולהקים ועדות ציבוריות עם הקירות. הלואי שזה ייגמר כאשר ייחתם חוזה השלום... פה צריך לקבוע קריטריון. אינך יכול לפצות בעד הפסד קליינטורה. איך אפשר לבדוק את זה? לא נראה לי שניכנס לזה עכשיו. אני לא יודע אם כל הונה של מדינת ישראל מספיק לפצות על הנזקים שנגרמו עקב המלחמה. צריך למצוא דרך לבוא לקראתם, אבל במסגרת החוק לא ניתן דבר כזה. לכן לפי דעתי, אם אתם הולכים בגדולות, אפשר להציע כל מני דברים.

עשינו משהו לשיפור החוק. ד"ר בדר, אתה ביקשת לומר, שזה חוק של כל הכנסת, ואני הסכמתי. הכוונה היתה לשקם. לא היתה כוונה להתחייב בפני הציבור לשלם את כל ההפסדים.

אני מסכים שצריך להעלות את המענק. היו"ר הציע משהו. יכול להיות עוד יותר. היו"ר הציע הלוואה עד 15,000 ל"י, יכולים להגיע עד 20,000 ל"י. אני נגד הקריטריון של 15 עובדים. אני בעד 10. אני לא מכיר הרבה מפעלי תעשייה של התעשייה הכבדה שיש עובדים מעל ל-15 עובדים. 10 עובדים אלה בתי מלאכה.

אם העצמאי רשום בתור חברה, צריך למצוא לזה פתרון. כבר עשינו משהו. אינני יכול להתעלם מזה שהשכירים נושאים בעול כבד. מה שאנחנו עושים עכשיו זה די והותר.

מר קירשנר:

ה"כ פלומין ביקש להביא את הצעותיו לפני הועדה.

הוא מציע סכום שמופיע בתקנות, העצמאיים יהיו זכאים לסכום הנזק שיוכיחו.

הוא מציע שבתקנות האלה אין מוצא לגבי הערבויות המדינה להלוואות שיקום שהמגוייס בעצמו יכול לקבל מבנק פנסי. הוא מציע לתת ערבות המדינה על כך.

הוא מציע לשחרר מכל תשלום חובה של מס רכוש, ביטול לאומי וכו', ללא קשר להכנסה, כעובד עצמאי או מעביד, ולאפשר לחייל לנצל את זכותו להלוואה ולמענק בגובה 25%.

א. גפני:
כל הבעיות שעלו כאן, עליו בדין בממשלה.
לא כל החכמה נמצאת בממשלה. אלה
הצעות שהתגבשו בממשלה. בדרך כלל היתה הבנה לבעיות שהביאו את
הממשלה להציע את ההצעה כפי שהיא, על פי ההצעות השונות.

ההצעה אומרת שהפיצוי שניתן כאן בצורת
מענקים והלוואות, הוא הפיצוי הסטנדרטי לאוכלוסייה של העצמאיים
בתור מינימום. ברור שזה לא פותר את כל הבעיה, אלא נותן פתרון
חלקי לבעיה שבאה כתוצאה מן המלחמה. חשוב להבחין, כאשר מדברים
על הפסדים ונזקים שנגרמו לאנשים, הבעיה היא לא רק של חיילים
המגויסים אלא יש מקרים של מפעלים או של עצמאיים שנגרמו להם נזקים.
אדם שלא גויס אבל כל עובדיו היו מגויסים, אינו יכול לעשות דבר.
בזה יש שיפול לא בחוק זה. אמרתי בפתיחת דבריו, שבעיות מיוחדות
בתחום התעשייה והמלאכה, או בתחום התיירות, התחבורה, החקלאות,
ישפלו בהם המשרדים אם יהיה צורך, במסגרת התקנות העומדות לרשותם.
אם יצטרכו תקציבים נוספים - ידונו בזה. המשרדים מודעים לזה
ומשפלים וימשיכו לשפול בענין זה, אחרי שיהיה ברור מה יקבל כל
עצמאי, וידעו מה חריג, אם יפנה בעל מפעל של 5 עובדים או 15 איש,
או עצמאי העובד לבד, לגוף שמכיר את הבעיה שמשפיל בענין באופן שוטף
יבדרו את הבעיה והיא תשופל. זה אינו דבר שאפשר להגדיר אותו
לפי הקריטריונים. אני בשוח שלא כל הבעיות תיפתרנה. יש בעיות
של הפסד של תפוקה לאומית בערך של 2 מיליארד ל"י בשנה הזאת,
ויהיה עוד בשנה הבאה. לא את כל הנזק הזה אפשר לשקם ע"י פתרון
שהממשלה תיתן. אלה בעיות מיוחדות וקשות. אם משק נהרס לגמרי,
יתנו לו אמצעים לפיתוח מחדש של המשק. אני הייתי מאד מפליץ לוועדה
ללכת בשיטה העקרונית הזאת, כדי שיתבצע המינימום הזה ללא כניסה
לבדיקות מפורטות. אינני קובע שזה צריך להיות סכום של 500 ל"י
או 1000 ל"י יהיה דיון ויטוב. פחות או יותר בטווח הגודל הזה.
ניתן פתרון כללי לאוכלוסייה הזאת, ונשאיר את הספול האחר מחוץ
למסגרת החוק. יש תקציבים. במידה ויצטרכו תקציבים נוספים, נביא
את זה לפני הוועדה, והיא תאשר תקציבים נוספים. נצטרך לבחון
לגופו של ענין כל דבר בהתאם לבעיות שיתעוררו.

יש בעיה מאד קשה בקרן של הביטוח הלאומי
שלא היתה לפי חוק ותקנה, אלא לפי הסדר מינהלי, היתה גמישות.
כאשר בא מי שהוא והוכיח שהוא מאורגן כחברה משפחתית משעמיים
פורמליים גרידא, אבל התברר שהוא עצמאי, יש כאן גמישות. אבל
מאיזן אין הבנה ללכת לקראת חברות אם מגדילים את מספר המועסקים.
לכן מה שנראה לי עכשיו, זה אני מבקש להתייעץ גם עם היועצים
המשפטיים ולמצוא פתרון, לא לפי מספר העובדים. יש שתי הגדרות
שקובעות. אם מוגדר בביטוח הלאומי, שזה עד 10 עובדים, זו הגדרה
אחת של עצמאי; וההגדרה השניה, שהוא רשום בביטוח הלאומי כעצמאי
שם הוא משלם את תשלומיו לפי הגדרה של עצמאי. אבל אני הייתי
רוצה להתייעץ בענין זה עם עורכי-דין. נשתדל להביא פתרון עד
הישיבה הבאה.

מע"ף 9 אנחנו רוצים להוסיף. הבנק יכול
לדרוש כערבות גם אדם נוסף וגם ערבות אישית. מותר לבנק לדרוש
מהזכאי לשעבד את התעודות שניתנו לו לפי פלווה.

היו"ר י. קרומן:
בנק דורש ערבות. זכאי העצמאי כערבות
לקחת את פלווה המעסיקים.

א. גפני:
לפי ההצעה, הבנק דורש רק התחייבות אישית
בצבנת של אדם אחד. אנחנו מציעים, מכיון
שיינתנו 200 מיליון ל"י הלוואות לאנשים, במקום אדם נוסף, הוא יכול
לתת מלווה מעסיקים. אם יש לו רק על 500, הוא לא יכול לתת את
זה על הלוואה של 5000 ל"י.

צריך בשחונות על הכספים שניתנים. צריך
להקל על המדינה לגבות את הכספים. הבנק זכאי לדרוש את זה. אני רוצה
לאפשר לבנק לדרוש את מלווה מעסיקים במקום אדם נוסף. בקשר לערבויות,
זו ערבות המדינה, זה ניתן מתקציב המדינה. אנחנו מציעים בשלב זה
סדר גודל של 130 מיליון ל"י. אם זה יהיה יותר, נבוא בתקציב השנה
הבאה ונבקש. לכן זה יותר מערבות.

ח. קורפו: המדינה נותנת ערבויות ממקורות אחרים?

א. גפני:
אפשר היה להגיד שאנחנו רוצים לתת מלוות בסך
של 200 מיליון ל"י לפי קריטריונים אלה.
אנחנו מפנים אותם לבנקים והם מעמידים כסף לרשותנו. אנחנו מאבדים
את הריבית ונותנים ערבות המדינה. אני מפנה לשעיף 12 של החוק.

ח. קורפו: המענק מהמדינה, המלווה מהמדינה והערבויות
של המדינה.

א. גפני:
נשאל את היועץ המשפטי לממשלה. אם זה כמו
שאתה מפרש, ניתן מענקים מתקציב המדינה
הלוואות מבנקים שעליהם תהיה ערבות המדינה.

התקנות יסדירו מלוות לכל עצמאי שיוכל
לקבל בבנק ב-11% בערבות המדינה. אנחנו נותנים מענקים, מלוות
ואת הערבות לבנקים.

חה"כ לורנץ הציע שהבנקים יחוייבו לתת
הלוואות בריבית יותר נמוכה. אני לא חושב שזה ניתן לעשות. הבנקים
הם חברות שפועלות בצורה עסקית. אם אנחנו מוציאים תקנות על פי החוק
על מה שיינתן לחיילים, אין זו צורה ממלכתית נאותה לפנות לבנקים
כדי שיתנו הלוואות בריבית נמוכה. הם יגידו שזה אשראי מכוון.

חה"כ קורפו הציע שנכוון הלוואות דרך הבנקים
וניתן ערבות. חשבנו ללכת בצורה יותר ברורה ופשוטה.

ג. פת:
מכיון שלא היתה פה חלוקה שיעתית מפלגתית
אלא היה קונצנזוס בכמה נושאים, אני מציע
שהאוצר יחשוב בדבר ויביא הצעה שונה.

היו"ר י. קרגמן: גם אני הצעתי הצעה שונה.

ג. פת:
אני לא מציע שביום שלישי תבואנה כל
ההצעות. אני מציע שהאוצר יבדוק אם הוא

יכול לבוא לקראת ההצעות.

היו"ר י. קרגמן:
ביום שלישי נצביע על ההצעות השונות.
לא כדאי למשוך את העניין. אנחנו כולנו
מעוניינים שיקבלו מה שצריך.

ח. קורפו: על פי החוק, התקנה היא חרצת להגדרת "עובד עצמאי". החוק מזכיר על עובדים עצמאיים לא כהגדרתו בביטוח הלאומי.

א. גפני: נבדוק את כל ההגדרות המשפטיות.

ה ו ח ל ט

לדחות את המשך הדיון וההצבעה ליום ג'.

2. הרכב ועדות משנה

היו"ר י. קרגמן: ועדה לשינויים בתקציב:

- א. מלמד - יו"ר
- י. קרגמן
- ע. פיינרמן
- ד. קורן
- ב.צ. חלפון
- פ. ארז
- י. פלומין
- א. שושק
- י. שער

ועדה לצווים

- ע. אמוראי - יו"ר
- א. אפרת
- נ. קצב
- פ. שחל
- ג. פת
- ח. קורפו
- ז. שובל
- י. בן-מאיר
- ש. לורנץ

ועדה לשכר

- י. בדר - יו"ר
- מ. ברעם
- י. קרגמן
- צ. גרשונ
- ש. ארליך
- א. מלמד

ה ו ח ל ט

לאשר את הרכב ועדות המשנה הנ"ל.

הישיבה הסתיימה בשעה 12.45